

Rizikové chování v dopravě

Rizikové chování v dopravě – takové jednání, které vede v rámci dopravního kontextu k dopravním kolizím a následně k úrazům nebo úmrtím.

Typy rizikového chování:

- Podle cílové skupiny (chodec, cyklista, cyklista v městském prostředí, cestující hromadnou dopravou, spolujezdec v motorizovaném vozidle atd.);
- Podle věk cílové skupiny (z pohledu školy – 1. stupeň ZŠ, 2. stupeň ZŠ, SŠ);
- Podle typu rizikového chování (způsobené vlivem návykových látek, neznalostí dopravních předpisů, osobnostními faktory) atd.

Prevence se zaměřuje na cílové skupiny:

Řidiči a další účastníci dopravního systému:

- kteří se **nechovají** rizikově a u nichž se snažíme vzniku rizikového chování zabránit, nebo ho co nejvíce oddálit;
- kteří se **chovají** rizikově a jejichž chování se snažíme změnit, resp. mu zamezit;
- kteří se **chovali** rizikově (a už se nechovají) a jejichž současné chování se snažíme podpořit;
- kteří se **chovají** rizikově, svoje chování nehodlají změnit a jejichž chování se snažíme modifikovat tak, aby směřovalo k snižování následných rizik.

Opatření

- Primární prevence – např. dopravní výchova na školách, výcvik a výchova v autoškolách;
- Sekundární prevence – např. informačně-edukativní kampaně, mediální kampaně;
- Terciální prevence – rehabilitační programy pro řidiče.

Rizikové chování v dopravě – chování v rozporu s oficiálními a neoficiálními pravidly, agresivní chování, neočekávané chování.

V rámci preventivních aktivit v dopravě předcházíme – nehodám, úrazům, ztrátám na životech, psychickým traumatům, materiálním škodám, negativním ekonomickým dopadům, ničení životního prostředí.

- **Rizikové faktory** – **rodina** (nedostatek kladných vzorů v rodině), **škola** (nedostatečné vzdělání a praktické dovednosti – dopravní výchova, nácvik na dopravním hřišti apod.), **osobnost jedince** (připravenost k agresivnímu jednání, vyhledávání vzrušení, úzkostnost, nízká sebekontrola atd.), **komunita** (nevhodná úprava komunikací a prostředí pro nácvik vhodného dopravního chování).
- **Protektivní faktory** – **rodina** (osvěta rodičů), **škola** (zapojení prevence do vzdělávacích akcí, systematická výchova od školky až po získání řidičského oprávnění), **osobnost jedince** (selektivní primární prevence), **komunita** (spolupráce s komunitou, poskytování odborných informací atd.).

Sít partnerů, spolupráce v komunitě, kraji:

Zastřešující organizací pro bezpečnost provozu na pozemních komunikacích je BESIP, působící při Ministerstvu dopravy ČR. Na komunální úrovni se jedná o tyto partnery:

- Obecní policie;

- Policie ČR;
  - BESIP – metodologická podpora a informace;
  - Centrum dopravního výzkumu;
  - Centrum adiktologie.
- www.ibesip.cz
  - www.cdv.cz
  - www.adiktologie.cz
  - www.uamk-cr.cz

Legislativní rámec, dokumenty:

- Národní strategie bezpečnosti silničního provozu (<http://www.ibesip.cz/Národní-strategie-BESIP>);
- Zákon o provozu na pozemních komunikacích a předpisy prováděcí a související s komentářem (<http://business.center.cz/business/pravo/zakony/silnicni-provoz/>);
- Implementace dopravní výchovy do školního vzdělávacího programu (<http://www.dopravnialarm.cz/media/file/ss-implementace-dopravni-vychovy-do-vzdelavaci-ho-kurikula-strednich-skol.pdf>).

Typ prevence nespecifická prevence (volnočasové aktivity) a specifická prevence (všeobecná – dopravní výchova; indikovaná a selektivní – individuální práce podle rizikových faktorů osobnosti dítěte).

Doporučené odkazy:

Zuzana Zvadová, Stanislav Janoušek, Aby tě auto nepřejelo: prevence dopravních úrazů na 1. stupni ZŠ. Praha: Státní zdravotní ústav, 2006.

Jitka Heinrichová, Bezpečná cesta do školy. Brno: Centrum dopravního výzkumu, 2006.

Přeložila Blanka Mizerová, Dávej pozor na auta: dopravní výchova pro 1.- 2. třídu. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004.

přeložila Blanka Mizerová, Dávej pozor na přechodu: dopravní výchova pro 3.- 4. třídu. Havlíčkův Brod: Fragment, 2004.

Marie Adamovská; ilustrace Edita Plicková. Děti v dopravním provozu, aneb O klukovi z počítače. Praha: Rotag, 2004.

ilustrovala Lenka Frajerová, Dopravní výchova: pro 1. a 2. ročník základní školy. Praha: BESIP – Ministerstvo dopravy, 2006.

Josef Votruba; Ilustr. Michal Kocián, Dopravní výchova. Díl 2, Cyklista: Pro 4. a 5. roč. zákl. školy. Praha: Fortuna, 1993.

Josef Votruba, Dopravní výchova. Díl 1, Chodec Praha: Fortuna, 1992.

atd.